

Privredno - kulturne
Matiце
за Сјеверну Далмацију

ГЛАС

Привредно - културне
Матице
за Сјев. Далмацију

Годишња претплата за нашу државу 40 din., за
Америку 2 dolara, а за остало иностранство 80 din.
Чланови Матице добивају лист бесплатно.
Примјерак 1 din.

Шибеник, 8. Јануара 1931.
БРОЈ 90. ГОДИНА III.

Власник »Privredno-kulturna Matica« за сјев. Далмацију
Уредник Dr. NIKOLA SUBOTIĆ
Уредништво и управа — Улица Бојидара Петрановића 16
Телефон бр. 63. — Број чек. рачуна 38.242.

ХРИСТОС СЕ РОДИ

Члановима, претплатницима, читаоцима
и пријатељима желимо срећне Божићне
празнике и Нову Годину.

МИР БОЖЈИ - ХРИСТОС СЕ РОДИ!

Наша сиротиња у плачу прославља Божић. Она шака сламе, што је проспе по кући за спомен сиротиње у којој се и Христос родио и на два — три бадњачка, што их наложи по обичајима своје старе вјере, уз крсну свијећу усаћену у жито или чесницу, а урешену са маслиновом граном и нешто ораса и бајама — у многим кућама једини су знаци божићних свечаности. Па ипак наши људи радују се Божићу — и ако оплакују своје црно живљење, — љубе се тога дана и поздрављају се са: Мир Божји — Христос се роди, и у цркви и код куће и на путу.

Има нешто светачкога у тим прастарим обичајима нашега свијета, што уноси у његово живљење стрпљење и честитост, вјеру и наду, везана са именом Христовим, који је из сиротиње изникао и стварао јој смисао за вјечне вриједности живота, напомињући и посљедњем човјеку да садржи у себи, у својој души, у својој савјести, у свом разуму искре једног свемоћног Духа, који надахује са животом свијет и који га испуњава, поред свих патња са вјечним надама, вјечном вјером и вјечном љубави.

Многима је неразумљива божићна радост нашега свијета са сузама оплакиванана. Мало је и свештеника разумије и мјесто да зађу, у сваку кућу, да благосивљу, да се измирбоше, да осјете и разумију божићни мир и благодот душе свога народа — у свом безвјерју и отсуству духовности окрећу главе од сиромаштва и простоте. А и многи остали „лацмани“ више проводе Божић у оргијама и презаћиности него у осјећају радости мира Божијега, што га доноси Христова појава у срцу људском.

Свијет наш пропада и чезне за спасењем, али гдје се њего-

ви мудраци, да сагледају звијезду спасења, да приступе сиротињи и да јој даду дарове свога ума, своје душе, свога образовања, свога знања?!

Када ће престати „народни“ људи да по кафанама и забавама осуђују „неразумно“ живљење сиротиње, када ће се удубити у живот народни, када ће почети пручавати разноврсна питања народног живота, када ће разумјети душу народну, која се изражава у божићним свечаностима, па да завлада „мир Божји“ у нашем друштву?

Мјесто „Божјег мира“ многи воле своје ситне свађе, своје умишљене величине, своје мржње, своје крупне и ситне сплетке, па мјесто да допринесе дарове изабране за спасавање свога народа и да се чују божански гласови, анђелске пјесме и види небеска свјетлост настоје да се угуши и истријеби све оно што смета њиховом миру „овога свијета“, пуног себичности, саможивости, презирања.

Једно мало дијете, чувано у јаслама, у једној сиромашној стаји постало је вијесник најљепше вјере у свијету. Његова је наука о побједи живота над смрти, о побједи добра над злом, о побједи истине на лажки, о побједи правде над неправдом, о побједи љепоте и човјечности, наука о потреби трпљења и патње да се дође до највећих вриједности, наука да без смрти нема васкрсења, спасава човјечанство, па је спасла и наш народ од пропасти кроз вјекове мука свакојакних.

И у данашњим тешким временима ми можемо доћи до свога спасења само у знаку Христове науке, у знаку мира Божијега, у знаку вјере у љепши и бољи живот.

Мир Божји - Христос се роди!
Хришћанин.

† MARŠAL JOFFRE

Poslije dugog rvanja sa smrću, podlegao je ovaj veliki francuski vojskovođa, koji je pobijedio Nijemce na rijeci Marni septembra 1914.

Ta je pobjeda zaustavila pobjedonosno prodiranje Nijemaca i njome je započet na zapadu pozicioni rat, koji je donio Nijemcima i njihovim saveznicima poraz i propast. Tako se maršal Joffre slavi kao zaslužan za pobjedu, koja je spasila civilizaciju.

Maršal Joffre je neobično volio naš narod i o srpskoj vojsci govorio je sa divljenjem i pohvalom.

Nj. V. Kralj pridružio se je žalosti Francuske.

Pregled događaja u svijetu

— U Španjolskoj je ugušena pobuna i mir je povraćen. Govori se o izborima, koji bi mogli biti na proljeće, i o slobodi agitacije, koja će se dati pred izbore. Međutim stari državnik Romanones izrazio se je protiv izbora i savjetuje, da se obrazuje obrazuje jedna koaliciona vlada.

— U Engleskoj započeo je štrajk rudara, koji nije opšti. Indijska konferencija n zvana Okruglog Stola, kojoj pretsjedava Mac Donald, pretsjednik vlade, radi dalje, savladujući sa teškom mukom goleme poteškoće, koje, u glavnom dolaze iz odnosa Hinda i Muslimana. Kako su veoma slabi izgledi te, konferencije, može se računati, da će se engleska vlada time rukovoditi, da se odluči na izbore, koji bi se sproveli na proljeće.

— Upotpunila se je nova francuska vlada, Steegova, iz koje su bili istupili neki članovi, koji nisu imali kuraže, da se prikažu pred parlament, koji joj je, ipak, dao povjerenje, i ako sa mlom većinom. I u Francuskoj, za koju se vjerovalo, da će je poštediti opšta kriza, osjećaju se njeni počeci. Njen ministar rada već broji nezaposlene i ne dolazi do dvije desetine hiljada. Svakako je Francuska sretna zemlja u odnosu prema drugima, u kojima se nezaposleni broje na stotine hiljada i na milijone.

— Ovakova je, od evropskih država na prvom mjestu Njemačka. Pa ipak je njena glavna misao upravljena na reviziju mirovnih ugovora. Na pretsjojećem zasjedanju Lige Naroda morao je, po redu, pretsjedati njemački ministar inostranih djela. Ali će, izgleda, pretsjedati engleski ministar, jer će Njemačka iznijeti na pretres svoју тузбу protiv Poljske, da vrijeda pravo njemačke manjine i da ga je povrijedila u posljednjima izborima.

— Carinski rat između Čehoslovačke i Mađarske traje dalje i još se ne vidi njegov konac.

— Češki ministar pretsjednik, Venizelos, zadržavši se nekoliko časova u Beogradu, gdje bio primljen u audijenciju od Nj. V. Kralja i srdačno pozdravljen od vlade pohodio je Varšavu i sada je u Beču. Svuda mu je bio spremljen svečan doček. Od raz-

nih izjava, koje je Venizelos dao na svom putu, vrijedi zabilježiti izjavu, da je traženje revizije ugovora opasno po mir.

— Talijanski ministar pretsjednik, Mussolini, iznenadio je svijet sa poslanicama, upućenim o novoj godini Americi i engleskom narodu, u kojima se je izjasnio protiv rata i za mir. Dok je u poslanici Americi kazao, da Italija neće nikad dati inicijativu za rat, u poruci engleskoj javnosti, upućenoj preko lorda Rothermera, naglasio je, da bi Italija ipak morala uči u rat kad bi bila uhvaćena za gušu. I Papa Pilo XI, u konsistoriskoj svojoj alokuciji užasava se od rata i ne može da zamisli da bi se mogla naći neka civilizovana država, koja bi, pokrenuvši rat, izvršila samoubistvo nad samom sobom.

— Politička se situacija u Bugarskoj ne raščišćava. Odluka vlade da činovnicima smanji plate nije primljena bez protesta.

— U Turskoj javio se je vrlo ozbiljan pokret protiv diktatora Mustafa Kemal-paše i njegovih reformama. Pokret je ugušen veoma strogim mjerama. Zavedeno je opsadno stanje u zemlji.

Podizanjem solane u Ulcinju pretaće uvoz morske soli

— Svaki naš stanovnik pojede godišnje 9.370 kilograma soli —

U budžetskoj 1928-29. godini prodato je 124.526.543 kilograma soli za ljudsku hranu. Ukupan prihod od prodaje svih vrsta soli iznosi dinara 300.217.213.41. Na jednog stanovnika prodato je soli za ljudsku hranu oko 9.370 kilograma.

Kako je produkcija morske i kamene sitne soli nedovoljna da podmiri potrebe zemlje, a kamena so u krupicama u zemlji se u opšte ne proizvodi, to je monopolska uprava prinuđena da znatnu količinu soli nabavlja iz inostranstva. Od 1919 do 1923 godine bio je dozvoljen uvoz soli iz inostranstva i privatnim licima po naplati monopolske takse, ali je od tada zabranjen. Monopolska uprava nabavlja so iz inostranstva direktnim pogodbama sa proizvođačima soli.

Kamena so nabavlja se većinom od direktorije rumunskih rezje u Bukureštu a ranije je nabavljana iz Njemačke na ime reparacija, Engleske i Poljske.

Morska so nabavljena je u roku budžetske 1928-29 godine putem direktne pogodbe od Uprave turskih javnih dugova iz Čam-Alte.

U cilju da potrebu morske soli podmiri proizvodnjom u zemlji i da smanji uvoz soli iz inostranstva, monopolna uprava podiže jednu veliku modernu solanu u Ulcinju, na Jadranskom Moru, čija će površina iznositi oko 8.000.000 kvadratnih metara, a proizvodnja oko 40.000.000 kilograma godišnje, tako da će prestati potreba uvoza morske soli.

Zakupnih reona bilo je 50. Prema novim uslovima za izdavanje pod zakup prava veliko-prodaje soli koji će važiti do 31 marta 1933 godine ukoliko je 21 državno monopolno stovarište, napušta se neposredno snabdjevanje maloprodavaca i državnih stovarišta, sem u Beogradu, a cijela zemlja podijeljena je u 10 prodajnih reona, s obzirom na novu političku podjelu zemlje na banovine.

U Južnoj Americi nema posla za naše iseljenike

Brazilija je zabranila svako useljavanje za godinu dana t. j. do 1. januara 1932. godine. Izuzetak su samo oni radnici koji su već zaključili ranije ugovore o poslovima.

Naši iseljenici ne treba da idu uopšte u Južnu Ameriku, jer i u državama gdje je slobodno useljavanje nema više posla.

Ministarstvo socijalne politike sa svoje strane preduzelo je potrebne korake da se iseljavanje iz naše zemlje u Ameriku što više smanji, pa su zbog toga u izgledu veliki javni radovi radi zaposlivanja besposlenih radnika i siromašnih zemljoradnika.

Kad se izvozi osoka

Osoku ne treba izvoziti ni kada je zemljište suvo ni kada je snježnuto. Ako bi se to uradilo, osoka bi izvjetrila i izgubila mnogo amonijaka čime bi postala bez vrijednosti. Na snijeg se osoka smije izvoziti samo onda ako zemlja pod snijegom nije smrznuta.

Oskom se mogu zalivati i ponikli usjevi posijani u redove. U tom slučaju potrebno je da se razredi istom količinom vode, jer se inače može imati veća šteta nego korist.

Bitke u slivu Zrmanje 1809 godine

III.

Uporo s ratnim operacijama u slivu Zrmanje Austrijanci su živo radili na pobuni naroda u Dalmaciji. Pukovnik Peharnik na čelu dobrovoljaca iz Hrvatskog Primorja zauze u prvoj polovini maja ostrva Krk, Cres, Lošinj, Rab i Pag. Tamo bijaše razvio veliku djelatnost u korist Austrije neki avanturista conte Mascarelli, vrlo vješt agitator među seljacima i mornarima. On se nazivao „zapovjednik uzbune u Dalmaciji i Arbaniji.“ Kad je taj Mascarelli, u uniformi punoj vezova i navita, stigao u junu u zadarsku okolinu, zarobi ga neki francuski topadžija i odvede u Zadar. Kod njega su našli mnogo buntovničkih proglašenja „ispisanih s paklenim jidom“. Mascarell-jevim zarobljenjem Austrijanci prekinuše daljnje osvajanje dalmatinskih ostrva i odustaje od namjere da se iskrcaju u makarskom primorju, gdje

Стерилизовање људи и жена (шкоплење)

Има једна наука, управо једна тежња, која се ослања на научне резултате, а која иде затим да поправи људску расу или људски сој, који је као и многе друге вриједности у животној борби почео се већ одавна трошити и закрњавати те пријети опасност да се сасвим не отргне сјеме оном негдашњем човјеку јунаку здравом, крупном и снажном, чији је просјечан вијек износио 80 и 100 година, кога је глава бољела само онда кад би попио аков вина за вечеру, а за другу болест није знао, и коме су зуби падали 40 година иза смрти, макар да је умирао у дубокој старости.

Ова тежња да се поправи људска раса носи научно име *еугеника*, а њени поборници зову се *еугеничари*. Некад је она била само у главама или жељама људи који су се бавили особинама и законима људског наслеђа, али у новије доба, пред неколико десетак година ова жеља је прешла и у дјело и данас читава војска људи од науке, већином лекара, ради стварно на поправци људског соја.

Један од најпречих савета што га еугеничари дају људском друштву и за чије се остварење највише залажу јест то, да се *болесним људима не дозволи рађање потомства*, будући да од трајно болесна и крњавача човјека, по законима о наслеђу, не може изаћи потомак беспрекорног здравља.

Велимо: еугеничари дају савет и својом пропагандом убеђују људе у потребу оваких мјера, али не желе да се то силом људима намеће. А ипак су својом пропагандом нарочито у Америци, еугеничари и у овом погледу, који је најтежи, успјели доста: — успјели су да убиједу појединце, болесне људе, да сами пристају на одузимање плодности шкоплењем, и таким људи има данас много. Него успјех еугеничке пропаганде огледа се нарочито у томе, што су многе америчке државе створиле *законе који наређују шкоплење*. Тако од 48 држава сјeverо-америчке Уније њих 24 имају законе о стерилизовању (шкоплењу) и то 22 створиле су те законе искључиво у циљу да поправља људску расу, која се све то више израђа.

вића и nekog Mirkovića iz Koljana. Po povratku Delzons ova u Knin, ista sudbina zadesi Antonija Vujevića iz Štikova, provincijskog narednika, i Stevana Polića iz Kijeva. Međutim i provodur Dandolo izda narodu proglas u kojemu žestoko zaprijeti buntovnicima: „Ko je krivac, ne će najti ni zemlje, ni utočišta, ni spile ni jezera, koji će ga moći sakriti: on hoće biti našast i poražen, njegova obćio izgubiti će zemlje“. Ko uhvati i vlastima preda ili ubije „Barzila, Zeletu ili druge glavare od razbojnika“, dobiće stotinu cekina nagrade za svakoga i suviše „šest kampa zemlje“.

Preko Davida, francuskog konzula u Travniku, Marmont je stupio u vezu s basanskim muslimanima. Neki begovi i age pali su u veliku bijedu zato što ih je Austrija po naredbama svištovskog mira (4 avgusta 1791) izbacila iz tvrđave Cetina i iz zemlje na lijevoj obali Une. Kordunaši su na tom zemljištu, koje je imalo oko 50 km², bili već podigli i svoja naselja. Muslimanski beskućnici nijesu dobili od

Какви се болесници стерилизују? — Није у свакој држави једнако. У свима се школе умоболни и слабоумни, а готово у свима *епилептичари* (падавичари). У 11 држава дозвољава се стерилизовање морално поковарних људи, а закони Калифорније уз ове захваћају и сифилитичаре. Разумије се, не ради се само о одузимању плодности мушкарцима, већ једнако и женскињама. Тако од 10833 стерилизовања у државним

заводима гореспомених држава, до краја 1929. године, 5102 отпада на мушкарце, а 5731 на жене. Од овог укупног броја на државу Калифорнију отпада 7000 шкоплења.

Кад се има на уму: колико би ових седам хиљада слабоумних, падавичара, сифилитичара и т. д. било дало потомака исто тако болесних, онда се тек може правилно оцијенити важност ове еугеничке мјере.

ZMIJE U BRAZILJI

Nedaleko grada Sao Paulo u Braziliji (Južna Amerika) nalazi se znamenita zmijska farma Butantan sa glasovitim zavodom za priređivanje seruma protiv zmijskih otrova.

Brazilija je u punom smislu riječi zmijska zemlja, jedno od najbogatijih zmijskih na svijetu kako po množini zmijske tako i po broju vrsta. Do sada je poznato oko 150 raznih vrsta zmijske među kojima ima dosta ljutih otrovnica. Opasnosti su izvignuti najviše ratari, koji se trajno bave po poljima, ponajviše bosonogi, jer je tamo takav običaj. Pema statističkim podacima postrada u Braziliji svake godine više hiljada ljudi od zmijske otrovnice, osobito od zmijske *salice* i *čegruše*. Kada je prije nekih dvanaestak godina u najnapučenijoj državi Brazilije Sao Paulo najezda zmijske bila veoma velika s velikim brojem smrtnih slučajeva, odlučila je tamošnja vlada da potraži sredstva i puteve, kako bi ovome zlu predušrela. U tu svrhu osnovana je velika zmijska farma u Butantanu, koja je pored pobijanja zmijske opasnosti mnogo doprinijela naučnom istraživanju životnih običaja ovih gmazova. U novije vrijeme pogiba od zmijskog otrova samo vrlo malen postotak postradalih. To je upravo za luga zavoda za dobivanje seruma u Butantanu.

Taj zavod ima zmijski vrt, koji je opasan i m visokim zidom a pored njega teče s unutarnje strane širok jarak napunjen vodom. Ova dvostruka brana načinjena je zbog zmijske, da ne mogu uteći. Po ledinama iza zida stoje zmijski, koji nalikuju na velike košnice. Oni su napravljeni od cementa i imaju pri zemlji po četiri rupe, kroz koje se provlače zmijske.

Zmiji, kojoj vade otrov, podmeću malenu staklenu zdjelicu. Pri ovome poslu zmijski oštro pritisne obje otrovne žlijezde. Zmija tada rastvori

još jače svoje ralice i ispruži pri tome nekoliko puta snažno svoje otrovne zube. Iz zubiju poteče žučkasta providna tekućina, koja nije drugo nego zmijski otrov. Kad je tako zmijski otrov u krvi, ona obično sama klone i odbije se od ruke, a on ujedme tada zavita i baci je natrag na ledinu ili u vodu.

Iza glavne zgrade zavoda nalaze se velike i moderne uređene staje za konje, koji služe za pokuse. Serum se naime priređuje tako, da se zmijski otrov uštrcava od vremena do vremena konjima u tačno odmjerenim, najprije malim, onda u sve većim količinama. U krvi ovih konja stvara se onda poluotrov, kojega sadržava serum, što se uštrcava ljudima ujednim od zmijske u blizini ujedne. Serum se dobiva tako, da se konjima poslije nekog vremena oduzme iz vratne žile kucavice 4-6 litara krvi. Po tom se iz ove krvi, bogato zasićene poluotrovom, izluči serum, koji se sprema u staklenke i razaslije po čitavoj zemlji.

Zanimljiv je i onaj dio farme, u kojoj se drže i goje zmijske neotrovnice. Među neotrovnicama naročitu pažnju zaslužuje zmijska zvana *Mussurana*, koja se odlikuje time, što je imuna protiv otrova svojih srodnica i što ih sama kolje. Ona se ne boji ni najljuće zmijske, a hrani se gotovo isključivo upravo zmijskama. Taj zavod se mnogo trudi, da uradnicima objasni korist ove zmijske, pa se ona danas drži već u mnogim kućama uradnika kao pokućarka, koja štiti ukućane od ujeda otrovnih zmijske.

Zavod Butantan nije sebi stekao zasluge samo priređivanjem lijekovitog seruma nego u još većoj mjeri time, što daje upute pučanstvu, kako da postupa sa zmijskama otrovnicama i kako da ih zatire. Jedan od liječnika stručnjaka sa zavoda neprestano putuje zemljom objašnjajući posjednicima zemljišta razne vrste otrovnih zmijske i upućujući ih kako se postupa sa protuotrovom kod ujedanih osoba.

Po „Prirodni“

Turske nikakovu oštetu pa su stoga bili u stalnoj borbi s kordunašima. U taj mah, svi graničari iz Hrvatske, koji su bili sposobni za oružje, nalazili su se (njih oko 100.000) u ratu s Francuzima i čaleko od svojih ognjišta. U zemlji su ostali nemoćni starci, djeca i žene. Francuski konzul iskoristi tu priliku i razjari muslimanske beskućnike na Austriju. Oni iznenada napadoše i na juriš osvojiše Dreznik, Cetin i sav sporni kraj na lijevoj obali Une. 27 aprila opljačkaoše i zapališe nekoliko sela, zatim provališe na područje sunjskog, otočkog i ličkog korduna. Ta muslimanska provala primora generala Stojčevića da brzo pošalje nekoliko svojih četa na odbranu hrvatske granice.

Kroz to vrijeme Marmont je popunio redove i u prvoj polovini maja izveo novu koncentraciju svoje vojske između Benkovca i Ostrovice. Kad je Stojčević doznao za te pripreme, 8 maja sazove sve više oficire u svoj glavni stan na Maloj Popini. Poslije duge diskusije na tom sastanku utvrdilo se

Vladika Rade i stražmeštar Dimitrije *)

Vladika ne nosi u Florenci ni crnogorske haljine ni crnogorsku kapu, i tako može vazdan hodati po varošu i gledati znamenitosti, a da ga niko ne pozna.

Nikome nije išao, ali njega su mnogi pohodili. Austrijski poslanik, baron Cigel, nudaše ga, da posjeti vladaoca, velikog hercega, koji nedaleko odavde u svome ljetnjem dvoru sjedi. Vladika se izvinio svojim slabim zdravljem, ali se ne mogao uzdržati, da tom prilikom ne rekne: „Ja putujem po Italiji samo zbog mitvih, što znači: mene zanimaju djela onih što su pomrli, a ovi živi nisu ništa učinili. Poslanik se osmjehnu na te riječi. Dolazilo je nekoliko viših austrijskih oficira, Srba i Hrvata, koji su se ovdje desili. Takođe nekoliko ruskih knezova i bogataša, koji ovdje neprestano žive, došli su i molili vladiku da se izveze u goste, u njihove ljetnje palate. To su bile sve učtivosti ili radoznalosti; same etikete ispunile su trajanje ovih posjeta. Svaka riječ bila je izmjerena. Dolazak, odlazak, sjedanje, ustajanje, i svako pokretanje glave i ruku: bilo je po nekim usvojenim, opštim pravilima. — Drukčije nas je pohodio neki Dimitrije, stari stražmeštar, Srbin iz Vojvodine. On, pošto je najprije raspitao da ne spava gospođar? da ne ruča? je li sam? da nije u kakvom poslu? prijavi se, i uđe k vladici s liječima: „Čuh, veli, gospođaru, da si ovdje; i dođoh čsto od srpske želje, da vidim i da poljubim ruku tako slavnoga gospodara od slavne Cne Gore. To nam je sve što naše imamo!“ — I suze obliše njegovo junačko, ozbiljno lice. Vladiku su vrlo dirnule te riječi i te suze. Dade mu ruku, da poljubi, što inače nikome ne daje, pa mu putesenim i neveselim glasom reče: „Jadni moj narode! Rasijao si se po najmu; služiš Tuku i Mandžuku, a na tvom ognjištu vatra se gasi.“ — „Oprostite mi, gospođaru — reče on, brljajući suze — ja sam se vrlo rastužio; osam godina nisam bio kod svoje kuće.“ — „Nemamo je niđe, odgovori vladika, izgorjela je na Kosovu.“

*) Crnogorski vladika Rade ili Petar II. Petrović Njegoš bio je u Italiji god. 1850 radi liječenja. Tom prilikom svratio se i u Firencu koja je onda bila pod austrijskom vlašću. O tom vladčinom boravku zabilježio je Ljubomir P. Nenadović gornju anegdodu.

ovaj ratni plan: Desno austrijsko krilo napasče lijevo krilo neprijatelja kod Benkoveca i zavesti ga u tobože odlučnu bitku na toj strani. Međutim glavna sila oboriće se na desno francusko krilo kod Ostrovice i pokušati da ga smrvi. Tako će Marmont biti prisiljen da se povuče u Zadar i da cijelu Dalmaciju prepusti Austrijancima. Iste večeri Austrijanci se uputiše forsiranim maršem prema utvrđenom cilju. Noć je bila kišna i mračna, taman kao poručena.

Centar vjerske napredovao je s Kravljeg Broda i Bendera u dvije kolone. Od lijevog krila u Benderu odvojio se bataljon pješadije s odjelom kavalarije prema Kninu da zapriječi francuskoj posadi u tvrđavi, zatim se na putu između Pačena i Radučića pridružio drugoj koloni. Iz Obrovca krenulo se u isti mah i desno krilo prema Benkovcu. U jutro rano 9 maja pretstraža desne kolone sukobi se s jednim odjelkom francuske kavalarije. U taj mah Stojčevića preplatiše izvidničke vijesti i on naredi povratka

Silos na selu

Prelaz sa ljetnjeg hranjenja stoke na zimsko hranjenje suvom hranom izaziva poremećaj u organima za varenje, što se naročito osjeća u smanjivanju proizvodnje mlijeka kod krava. Da se to izbjegne danas se u cijelom svijetu preporučuje najnoviji način pripremanja i čuvanja hrane za hranjenje preko zime koja bi potpuno odgovarala ljetnjem hranjenju svježom travom pa i nešto bolje. Za to se upotrebljavaju silosi.

Zelena pića konzervirana u silosima ukusa je slatko kiselog, vrlo sočna, i stoka je vrlo rado jede, a u pogledu hranjivosti ne izostaje od paše, te kod ishrane stoke nastaje jedan važan preokret. Hrana koje se u silosima priprema zove se silana. Pripremom silane daje se poljoprivredniku mogućnost da iskoristi i onu piću koju stoka kao svježu nerado jede: korovi i razna gruba hrana kao kukuruzovina. Zatim, silažom se omogućava hranjenje stoke svježom hranom a naročito krava muzara. Spravljanje silaže nezavisno je od vremena što nije slučaj kod sijera i što silaža ima veću hranjivu vrijednost od sijena, te se sa jednog hektara može više ishraniti stoke silažom nego sijenom.

Ranije smo vidali silose većinom kod velikoposjednika, danas njih podižu i manji posjednici. Ugledno imanje Svetislava Radojčića iz sela Rakara, sreza kolubarskog, podiglo je jedan mali silos koji potpuno odgovara veličini imanja od 18 hektara. To je jedna novina za ovaj kraj koju su poljoprivrednici primili sa dosta rezervisanosti, jer se nije vjerovalo da se stoka može hraniti osim na ovaj način koji je od pamtljivjeka praktиковan kod njih.

Svetislav Radojčić kao školovani ekonom uvodi razne novine koje nauka preporučuje. On vrlo brižljivo prati kretanje toplote za vrijeme dok silaža previre. Pojava, prvo sirčatnog, zatim maslačnog i najzad mliječnog vrijenja ide onim redom kojim i treba, što pokazuje toplomjer a karakteristični mirisi koji prate pojedina vrijenja su dokaz više za uspjeh. Početak unapređenja našeg sela počinje prvo radom pojedinaca za kojima će vjevereni smo, poći i ostali... M. N.

Jesam li poslao pretplatu?

u sliv Zrmanje, gdje dobi dva nova bataljona za pojačanje. Kad je Marmont 11 maja primio vijesti o sjajnim uspjesima Napoleonovim na Dunavu i o pobjednom maršu italijanske vojske prema Beču, odmah se riješi na ofenzivu. On mače vojsku iz Ostrovice i kod Kistanja rasporedi je za napad: General Delzons na čelu desnog krila uputi se iz Knina i zauze pozicije na Staroj Straži; Montrichard-ova divizija kao lijevo krilo dobi zadatak da privuče što jače neprijatelja na zрманjske klance i da bude spremna ako bi trebalo uvijek priteći u pomoć Clausel-ovoj diviziji kao centru vojske kod koje se nalazio i Marmont. Međutim su i Austrijanci rasporedili svoju vojsku po novom planu. Oni su se razvrstali u dvije kolone: jedna je zauzela utvrđene položaje na brdu Kiti, kao ključ cijele pozicije, a druga sa svom artiljerijom i kavalერიјом smjestila se u onom dijelu doline koji na podnožju toga brda vodi u Kravljeg Brod. Kod Ervenika je jako odjeljenje čuvalo prelaz

NAŠI ДОПИСИ

Кистање, 4. јануара 1931.

Дозволите ми, госп. уреднице, да уврстим пар редака у Вашем цј. листу, да дјелимично одговорим на допис, отштампан у 88. броју цј. Вашег листа из Кистања, под псеудонимом Т. Ђ. Кистањац, и ако — главу своју дајем, — Кистањац није.

Ја нисам вољан освртати се на његове неозбиљне и смјешне испаде, јер то не доликује ни мом полскају, ни мом угледу, само једно хоћу да одговорим и утврдим, да припомоћи, које је моја опћина примила било са стране Краљевске Владе, било са стране Банске Управе, нијесу никакве мрвице, већ напратив обилне припомоћи, па макар ридала и кукала читава сјеверна Далмација, како то дописник називље. Ми Кистањци нити ридамо нити кукамо, већ смо сасвим задовољни удијеленим припомоћима, те и овим путем изјављујемо нашу вјечиту благодарност Краљевској Влади и Кр. Банској Управи на пажњи и сусретљивости, које су указале прама мојој сиромашној опћини. Није давно било, могао то дописник читати у „Гласу“ а ако није прочитао ја ћу му поновати да 250 + 135 + 80 + 15 + 10 хиљада, по нашем схваћању, нијесу мрвице, већ ми то сматрамо, као што и јесу, обилне своте.

Да ће те своте бити користоносно употребљене, нека дописник дође к мени да му покажем како су биле, по законским прописима, одржане лицитације, и да су те лицитације одобрене од Техничког Одјелена Кр. Банске Управе. Надаље, ако се толико интересура и ако му на срцу лежи напредак наших школа, нека дође к мени да му покажем у мојој магаци, како готови и прозори и врата, солидно направљени од боровог дрвета, чекају само лијепа дана, па да се за један час поставе на своја мјеста. Нека погледа креч и пијесак зготовљен, да се у право вријеме све то скупа изради, па га питам, не би ли и он, да је на мом положају, са поносом показивао како ћемо у нашој вароши имати једну од најљепших школа у сјеверној Далмацији. Не приписујем ја себи за ово никакве заслуге, то моја заслуга и није. Ја сам тражио припомоћи, у којој му драго форми, и ја сам сре-

тан, понављам, да нам је Краљевска Влада и Кр. Банска Управа толико изишла у сусрет, да ћемо ове године имати три прелијепе школе. Смјешно је говорити: „свуда се почима, а нигдје се не свршава.“ Нека ми упре прстом и каже: што се то започело, а да се свршило није? Ако су временске непогоде и кратки зимски данци, ја држим да ће, ко и мало соли у глави има, одобрити часовити прекид радња, кад је све остало спремно да се у најкраће вријеме посао изведе. Ако мисли на које друге објекте, осим школа, нека ми каже, што се започело, а да није свршило?

Јели која од пет чатрња започета, а да није довршена? Нијели кулук одрађен? Нијесу ли наше опћинске цесте такве, да се у свако село аутом може доћи. Нијесмо ли пошумили и ове године пар хектара крша? Нека ми дође дописник да му покажем, колико се опћина брине за здравље својих опћина, а и њихове стокe. Стога понављам, за ме је скроз смјешно позивати Кистањце да засучу рукаве и напред, ми ћемо за вама, кад смо ми: сва опћинска управа, давно промакли свију и своју дужност учинили, чинимо је и сада и чинити ћемо је увијек савјесно, поштено и несебично, докле год будемо на одговорном положају.

Овако се поштено говори, а писати китњасте чланке, то може да годи само нечијој сујети. Примите госп. уреднице и овом приликом израз мог особитог штовања.

Никола Јанковић
начелник опћине

Smilčić, 31. XII. 1930.

Pohvalno preduzeće. — G. Lovro Berović povezo je sjevernu Dalmaciju i Šibenik savremenim i veoma udobnim autobusnim sredstvima.

Uredivši orar smišljeno, on je omogućio putniku sa periferije sjeverne Dalmacije da u jedan dan ode u Šibenik, opremi svoje poslove i povratiti se za vidjela kući. Birajući za svoje namještenike uslužne osobe, g. Berović je osvojio nepodjeljene simpatije.

Zadnjih dana, g. Berović je znao povećati djelatnost, te je nabavio jedan novi, veliki autobus, koji vozi između Šibenika i Zemunika, preko Benkovca i Smilčića.

Ovim autobusom, koji je valjda najudobniji u našoj banovini, g. Berović udovoljava sa puno pohvale svim potrebama našeg kraja, pa smatramo opravdanim, da to naročito istaknemo.

Kotarac

žuri se brže bolje u pomoć Kravljem Brodu, ali na putu nabasa na Montrichardovu diviziju i pade s velikim brojem svojih oficira i vojnika u francuske ruke. Lijevo krilo u Kninskoj Krajini uzmače na tursko zemljište, a čete u dolini donje Zrmanje probiše se u neredu kroz velebitske klance u Hrvatsku. Komandu nad razbijenom vojskom preuze Matija Rebrevič, pukovnik ličke regimente. Tako se druga bitka u slivu Zrmanje završila austrijskim porazom i silnim gubicima u mrtvima, ranjenima i zarobljenim. Marmont je u daljnjem napredovanju kroz Liku pobijedio Austrijance u još pet bitaka, stigao 28 maja sa oko 10.000 ljudi u Rijeku, tu ostavio ranjenike, nastavio maršem u Ljubljanu, blagovremeno prispio u Beč, učestvovao u čuvenoj bitci kod Wagrama i mnogo doprinio Napoleonovoj pobjedi nad Austrijancima kod Znojma. Zbog svega toga Napoleon ga je imenovao maršalom Francuske i glavnim guvernerom ilirskih provincija.

Mirko Ležaić.

